

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/155822,W-audycji-Przystanek-Historia-w-Polskim-Radiu-o-stanie-wojennym-i-kampanii-Zapal-Swiatlo-Wolnosc.html>
2022-05-25, 17:34

W audycji „Przystanek Historia” w Polskim Radiu o stanie wojennym i kampanii „Zapal Światło Wolności” - 8 grudnia 2021

Audycja została wyemitowana w środę o godz. 19.30 na antenie Programu I Polskiego Radia.

Przystanek Historia
radio

Kolejna edycja kampanii społecznej IPN „Zapal Światło Wolności”, jak zawsze nawiązuje do gestu solidarności, jaki wobec Polaków żyjących w stanie wojennym w wigilię Bożego Narodzenia 1981 roku wykonały rzesze mieszkańców ówczesnego wolnego świata.

Na znak jedności z rodakami świecę w oknie Pałacu Apostolskiego w Watykanie zapalił m.in. papież Jan Paweł II. Kampania IPN również w tym roku uzyskała Patronat Prezydenta RP Andrzeja Dudy.

W Teatrze Polskim w Warszawie 13 grudnia po godz. 20.15 rozpocznie się niezwykle koncert, zorganizowany przez IPN. Będzie to muzyczna opowieść o jednym z najbardziej mrocznych okresów w historii PRL. Znakomici polscy artyści, tacy jak Justyna Steczkowska, Kasia Moś czy Janusz Radek, zabiorą widzów w podróż do przeszłości sprzed 40 lat, kiedy władze komunistyczne postanowiły całkowicie zniszczyć wspaniały ruch społeczny, jakim była Solidarność.

Ogłoszenie stanu wojennego

13 grudnia to dla Polaków data szczególna. Tego dnia, w roku 1981, niezgodnie z konstytucją wprowadzono na terenie całego kraju stan wojenny. W czasie jego trwania internowano ponad 10 tys. działaczy związanych z Solidarnością. Zginęło około 40 osób, w tym dziewięciu górników z kopalni „Wujek”. Już w nocy z 12 na 13 grudnia oddziały ZOMO w całej Polsce rozpoczęły aresztowania opozycjonistów. O wprowadzeniu stanu wojennego poinformował generał Wojciech Jaruzelski, podczas przemówienia w Polskim Radiu i Telewizji Polskiej.

Groźba interwencji społecznej i załamanie gospodarcze

Wprowadzenie stanu wojennego gen. Wojciech Jaruzelski nazywał „mniejszym złem” podkreślając groźbę interwencji sowieckiej, pogarszającą się sytuację ekonomiczną, brak podstawowych produktów i złą sytuację energetyczną. Prof. Andrzej Paczkowski, autor książki „Wojna polsko-jaruzelska” stwierdził, że nie jest w stanie nadażyć za kolejnymi wersjami odpowiedzi generała na pytanie o przyczyny stanu wojennego.

– Wersje różnią się w detalach, ale to są zazwyczaj dwie linie, z jednej strony groźba interwencji sowieckiej, z drugiej groźba załamania gospodarczego – mówi w Programie 1 Polskiego dr Tomasz Kozłowski z Biura Badań Historycznych IPN. – Pierwsza z nich moim zdaniem w latach 1980-1981 nie zaistniała. Związek Radziecki już od 1979 roku był uwikłany w militarną interwencję w Afganistanie, a więc tutaj był problem otwarcia drugiego frontu. Po Afganistanie Związek Radziecki spotkał się nie tylko z bardzo dużym potępieniem ze strony społeczności międzynarodowej, ale także z realnymi sankcjami prowadzonymi m.in. przez USA i część państw Europy Zachodniej – opowiada ekspert.

Problemy ekonomiczne były przyczyną?

Definicja stanu wojennego określa, że wprowadza się go w przypadku zewnętrznego zagrożenia państwa, spowodowanego m.in. działaniami terrorystycznymi, zbrojnej napaści na terytorium RP lub gdy z umowy międzynarodowej wynika zobowiązanie do wspólnej obrony przeciwko agresji. Czy problemy ekonomiczne uzasadniały wprowadzenie stanu wojennego? – Tutaj sytuacja jest bardziej skomplikowana, ponieważ jesienią 1981 roku Kreml zapowiedział, że jeżeli w Polsce nie zostanie wprowadzony stan wojenny, to dostawy ropy naftowej zostaną ograniczone o 50 proc., a dostawy gazu o 30 proc. – podkreśla rozmówca Doroty Truszczak. – Dla Polski te dostawy ze Wschodu wówczas były kluczowe i tak jest do dzisiaj, że to istotny element gospodarki energetycznej – tłumaczy.

Wojna z narodem

Już pierwszej nocy stanu wojennego internowano niemal 3 tys. osób, głównie działaczy Solidarności i innych niezależnych organizacji. Działacze nie mogli się wówczas porozumieć z władzami komunistycznymi. – Są to kwestie polityczne konfliktu na linii władza – Solidarność i chęć gen. Jaruzelskiego do utrzymania niepodzielnej władzy – wyjaśnia gość Jedyński. – Władze nie były w stanie porozumieć się z Solidarnością, ale można powiedzieć, że sytuacja gospodarcza oraz międzynarodowa nie uzasadniała tego, aby stan wojenny wprowadzać w tamtym momencie – słyszymy.

W audycji ponadto z dr. Grzegorzem Majchrzakiem zastanowiliśmy się, czy rzeczywiście groziła nam wówczas sowiecka interwencja.

Poza tym w audycji:

Książka: „[Podróż na Wschód](#)”, autor: Adam Hlebowicz

To zbiór artykułów, poświęconych głównie problematyce kresowej, rozważaniom nad znaczeniem pojęcia „Kresy” i przywracaniem pamięci o nich oraz ilustrowany przykładami opis zagłady polskich elit i strat kultury materialnej na Wschodzie. Trzon książki stanowią reportaże o ludziach i miejscach – od ziem utraconych przez Karelię, Bajkał po Kazachstan.

Było, będzie, czyli wybrane wydarzenia organizowane przez IPN oraz propozycje z portalu Przystanekhistoria.pl – Jarosław Tęšiorowski.

POSŁUCHAJ AUDYCJI

[Poprzednia audycja: „Przystanek Historia”, 24 listopada 2021](#)

[Odcinki archiwalne na portalu \[przystanekhistoria.pl\]\(http://przystanekhistoria.pl\)](#)

* * *

Cykl audycji „Przystanek Historia” jest realizowany wspólnie przez Instytut Pamięci Narodowej i Program I Polskiego Radia. Rozmowy poświęcone są ważnym wydarzeniom, które wpłynęły na dzieje Polski w XX wieku oraz ludziom, którzy tę historię tworzyli.